

Pääsiäiskauden toisen viikon maanantai

Kristus nousi kuolleista!

Päivän epistola

(Ap.t. 3: 19 – 26)

”Niinä päivinä Pietari sanoi kansalle: katukaa syntejänne, jotta ne pyyhittäisiin pois, kääntykää, jotta Herra antaisi tulla virvoituksen ajan ja lähettäisi Jeesuksen, teille ennalta valitsemansa Voidellun. Taivas oli oleva hänen asuinsijansa siihen aikaan saakka, jolloin kaikki pannaan kohdalleen, niin kuin Jumala ikiajoista asti on luvannut pyhien profeettojensa suulla. Mooses on sanonut: ‘Herra, teidän Jumalanne, on veljienne joukosta nostava esiin profeetan, minun kaltaiseni. Kuulkaa häntä, tehkää kaikessa niin kuin hän teille sanoo. Jokainen, joka ei tätä profeettaa kuule, poistetaan kansansa parista ja tuhotaan.’ Samoin ovat muut profeetat, niin Samuel kuin kaikki myöhemmätkin, kansalle puhuessaan myös ennustaneet näistä päivistä. Te olette profeettojen lapsia, te olette perineet sen liiton, jonka Jumala teki isienne kanssa sanoessaan Abrahamille: ‘Sinun jälkeläistesi kautta tulee siunaus kaikille sukukunnille maan päällä.’ Teitä varten ennen muita Jumala on nostanut kuolleista palvelijansa. Hänet Jumala on lähettänyt siunaamaan teitä kaikkia, kun käännytte pois pahuudestanne.”

Olemme palanneet takaisin Pietarin saarnaan ja sen loppuosaan. ”Katukaa siis syntejänne... kääntykää” kertoo samasta asiasta, synnillisen elämän sijaan on elämän suuntauduttava Jumalan puoleen. Kääntyminen mahdollistaa Kristuksen toisen tulemisen. ”Taivas on oleva hänen asuinsijansa” vastaa kysymykseen, missä Jeesus on. ”Siihen aikaan saakka, jolloin kaikki pannaan kohdalleen” viittaa Kristuksen toiseen tulemiseen. ”Niin kuin Jumala ikiajoista asti on luvannut” kertoo ennalta suunnitellun pelastushistorian toteutumisesta.

Pietari viittaa puheessaan Moosekseen: ”Herra, teidän Jumalanne, on veljienne joukosta nostava esiin profeetan... Jokainen, joka ei tätä profeettaa kuule, poistetaan kansansa parista”. Tässä on liitetty yhteen kaksi eri kohtaa Mooseksen kirjoista (5. Moos. 18: 15 – 19 ja 3. Moos 23: 29). Mahdollisesti työstäessään tätä tekstiä Luukas on käyttänyt apunaan jotain sellaista varhaiskristillistä teosta, jossa Vanhasta testamentista etsitään esikuvia tai viitteitä Uuden testamentin tapahtumiin.

”Jokainen, joka ei tätä profeettaa kuule, poistetaan kansansa parista.” viittaa kolmannessa Mooseksen kirjassa olevaan kohtaan (23: 29): ”Jos joku ei sinä päivänä paastoa, hänet on poistettava kansansa keskuudesta.” Alkuperäinen idea oli se, että suurena sovintopäivänä oli kaduttava, ja jos ei ollut katumusta, joutui eroon valitusta kansasta. Nyt tämä tuomio tulee niille, jotka eivät vastaanota Jeesuksen julistusta. Hänen julistuksensa edellyttää mielenmuutosta, suuntautumista kohti Jumalan

valtakuntaa.

”Samoin ovat muut profeetat... ennustaneet näistä päivistä”: nyt on toteutumassa Vanhan testamentin ennustus. Vastaavasti, kun teksti kertoo Abrahamin ja Jumalan välisestä liitosta, viitataan 1. Mooseksen kirjan lukuun 22. Siinä on kertomus, kuinka Jumala koettelee Abrahamin uskoa antamalla käskyn uhrata Iisak. Enkeli estää uhrauksen. Herran enkeli välittää Abrahamille viestin: ”Sinun jälkeläistesi saama siunaus tulee siunaukseksi kaikille maailman kansoille, koska sinä olit minun äänelleni kuuliainen.” Abraham uhratessaan Iisakia kertoo edeltä Jumalan Isän toiminnasta, kun Hän uhraa Poikansa. Pojan uskollisuuden tähden Jumalan siunaus tulee kaikille sukukunnille.

Viittaukset Vanhaan testamenttiin osoittavat, että Jeesus on sekä Mooseksen että Daavidin seuraaja.

Pietari puhui sille kansanjoukolle, joka oli koolla Salomonin pylväskäytävässä. ”Te olette profeettojen lapsia” kertoo kuulijakunnan olevan juutalaisia. Ylösnousemus on Jumalan teko ”teidä varten ennen muita”. Ylösnousemus on tehty ensin juutalaisia varten, mutta se on suunnattu myös ”muille”, siis myös meitä varten. Pietarihan totesi myös Jumalan sanoneen Abrahamille: ”Sinun jälkeläisesi kautta tulee siunaus kaikille sukukunnille maan päällä” (1. Moos. 12: 3; 18: 18; 22: 18; 26: 4; 28: 14). Jumalan Poika on lähetetty siunaamaan meitä silloin, kun käännyimme pois pahuudesta kohti Jumalaa. Silloin me olemme osalliset todellisesta elämästä, johon kuuluvat usko, rakkaus, ilo ja luottavainen toivo.

Päivän evankeliumi

(Joh. 2: 1 – 11)

”Siihen aikaan vietettiin Galilean Kaanassa häitä. Jeesuksen äiti oli siellä, ja myös Jeesus ja hänen opetuslapsensa kutsuttiin häihin. Viini loppui kesken, ja äiti sanoi Jeesukselle: ”Heillä ei ole viiniä.” Mutta Jeesus vastasi: ”Anna minun olla, nainen. Minun aikani ei ole vielä tullut.” Hänen äitinsä sanoi palvelijoille: ”Mitä hän teille sanookin, tehkää se.” Siellä oli kuusi kivistä vesiastiaa juutalaisten tapojen mukaisia pesuja varten; ne olivat parin kolmen mitan vetoisia. Jeesus sanoi palvelijoille: ”Täyttäkää astiat vedellä” ja he täyttivät ne reunoja myöten. Sitten hän sanoi: Ottakaa nyt siitä ja viekää pitojen valvojalle” ja he veivät. Valvoja maistoi vettä: se oli muuttunut viiniksi. Toisin kuin palvelijat, hän ei tiennyt, mistä viini oli peräisin. Hän kutsui sulhasen luokseen ja sanoi: ”Kaikki tarjoavat ensiksi hyvän viinin ja sitten, kun vieraat alkavat juopua, huonompaa. Mutta sinä olet säästänyt hyvän viinin tähän asti.” Tämä oli Jeesuksen tunnusteoista ensimmäinen, ja hän teki sen Galilean Kaanassa. Hän ilmaisi sillä kirkkautensa, ja hänen opetuslapsensa uskoivat häneen.

Liturgiassa luettava evankeliumiteksti poistaa luettavasta tekstistä pois tekstimme ensimmäisen jakeen kolme ensimmäistä sanaa. Käsittelen ne kuitenkin tässä yhteydessä, sillä harvalla seurakuntalaisella on kotonaan kirkkomme

alttarievankeliumia. ”Viikon kolmantena päivänä” on käännöksenä ongelmallinen. Aikaisemmat suomennokset kääntävät sen ”Ja kolmantena päivänä”. Näin se on myös kreikkalaisessa tekstissä. Se voi tarkoittaa viikon kolmatta päivää eli tiistaita. Mutta se voi myös viitata hieman aikaisemmin oleviin Jeesuksen sanoihin Natanaelille: ”Sinä saat nähdä suurempia, kuin nämä ovat.” (Joh. 1: 50). Tällöin häät olisivat olleet kolmantena päivänä Jeesuksen ja Natanaelin keskustelun jälkeen. Näin Natanael näki nopeasti ”suurempia” asioita. Sana ”viikko” näyttää puuttuvan useimmista käännöksistä eri kielille. Maininta ”kolmantena päivänä” voi tarkoittaa myös viittausta Kristuksen ylösnousemukseen kolmantena päivänä.

Galilea on alue Välimeren ja Gennesaretin järven välissä Palestiinan pohjoisosassa. Kaanan tarkkaa sijaintia emme tiedä, mahdollisia paikkoja on todennäköisesti kaksi, molemmat sijaitsevat Nasaretin ”läheisyydessä”. Toinen sijaitsi suoraan pohjoiseen Nasaretista noin 15 kilometrin päässä. Kyseessä oli pieni kylä.

Miksi Jeesus kutsuttiin opetuslapsineen häihin? Hän ei ollut vielä tunnettu opettaja tai parantaja. Hänet kutsuttiin hänen äitinsä takia. Kyseessä oli jonkinlainen tuttavuus. Näin ollen Jeesus oli häissä yhtenä tavallisista vieraista. Hänen mukanaan olivat Hänen opetuslapsensa. Teksti ei kerro, oliko kyseessä jo kaksitoista opetuslasta vai oliko kyseessä edellisessä kappaleessa mainitut opetuslapset.

Johanneksen evankeliumissa on kaikkiaan seitsemän tunnustekoa (ihmettä). Niiden tarkoituksena on osoittaa, että Jumalan valtakunta on tullut ihmisten keskuuteen Jeesuksen Kristuksen persoonassa. Tämänkertaisen tunnusteen tilanne on merkittävä, sillä Vanhassa testamentissa hääjuhla kertoi Jumalan liitosta Israelin valitun kansan kanssa. Kun tähän liitetään maininta kolmantena päivänä muistaen sen voivan tarkoittaa Kristuksen ylösnousemista, niin se voi myös tarkoittaa sitä, että uusi liitto uuden Israelin kanssa tapahtuu ylösnousemuksen tapahtumassa. Tapahtumapaikka oli Galilea, jossa osa asukkaista oli pakanoita. Siinä nähdään yhteys Jumalan sanan julistamiseen myös pakanoille.

Tämä on ensimmäinen Jeesuksen tunnusteko. Tässä on kaksi asiaa, jotka liittävät sen juutalaisuuteen. Ensimmäinen asia ovat vesiastiat, jotka olivat juutalaisten puhdistusmenoja varten. Nyt juutalaisten puhdistusmenot uudistetaan, kertomuksessahan nämä vesiastiat olivat tyhjiä. Toiseksi niiden täyttäminen viinillä yhdistää asian joihinkin profeetta Jesajan profetioihin Messiaan hääjuhlasta, joissa viini on juomana (Jes. 54: 4 – 8; 62: 4 - 5). Jesaja kuvaa hylätyn Jerusalemin liittoa Jumalan kanssa. Jerusalemin on tässä Jumalan kansa. Viini viittaa taivasten valtakunnan päättymättömään ateriaan.

Evangelista ei mainitse Jeesuksen äidin nimeä kertaakaan evankeliumissa. Syynä voi olla se, että hän ei sekoittuisi muihin Marioihin. Viinin loppuminen voisi viitata siihen, että juhliva perhe ei ollut varakas. Jeesuksen ja Hänen äitinsä välinen keskustelu on epäselvä. Jeesuksen äidistään käyttämä sana ”nainen” on kunnioitusta osoittava sana. Jeesus kuitenkin vastustelee sellaista tekoa, joka ”paljastaisi” Hänet, sillä vielä ei ollut Hänen aikansa. Jeesuksen äidin pyyntö kuitenkin osoittaa

sen, että äiti tiesi, kuka hänen Poikansa on.

Jeesuksen sanat: ”Anna minun olla, nainen. Minun aikani ei ole vielä tullut.” ei ole epäkohtelias äidin pyynnön torjunta. Lauseen alkuosan tarkoitus on osoittaa, että Jeesuksen äidin pyyntö ei ole ajankohtainen, sillä Jeesuksen aika toimia julkisesti ei ole vielä alkanut. Vanhemmat suomennokset ovat ”vähemmän epäkohteliaita”, esimerkiksi edellinen käännös on: ”Mitä sinä tahdot minusta, vaimo?”

Kirkon käsityksen mukaan viini tässä yhteydessä kertoo elämästä. Kirkko näkee kaksi asiaa Jeesuksen äidin sanoissa ”heillä ei ole viiniä”. Ensinnäkin kristillinen avioliitto ei ole täydellinen ilman Kristuksen läsnäoloa. Toiseksi vanha liitto ei kyennyt antamaan elämää tämän liiton jäsenille.

Pitojen valvoja on aikaisemmissa käännöksissä ”edessäpää”. Hän oli henkilö, joka vastasi juhlan järjestelyistä ja sen toteutumisesta.

Rituaalista puhdistautumista varten varattujen vesiastioiden materiaali oli kivi. Jos astian materiaali olisi savi tai puu, niin ne voisivat juutalaisten käsitysten mukaan saastua epäpuhtaan asian tai henkilön toimesta, mutta kiviset vesiastiat eivät voineet saastua. Vesiastioiden kooksi mainitaan ”pari, kolme mittaa”. Yhden vetomitan tilavuus oli noin 40 litraa. Astioita oli kuusi, ja ne täytettiin ääriään myöten. Viinin määrä oli suuri, useita satoja litroja.

Kirkon opettajat ovat nähneet tässä veden muuttumisessa viiniksi esikuvan, kuinka ehtoollisen sakramentissa leipä ja viini muuttuvat Kristuksen Ruumiiksi ja Vereksi.

Tunnusteko tapahtui ilman suurempaa hälyä. Teksti ei pidä sitä ihmeenä vaan merkinä Jeesuksen kirkkaudesta, siitä, että jumaluus on Hänessä. Tekstin mukaan vain palvelijat tiesivät, mistä viini oli peräisin. Evankeliumin mukaan tunnusteko sai opetuslapset uskomaan Jeesukseen.

Evankeliumikertomus ymmärretään kahdesta eri näkökulmasta käsin. Ensiksi se puhuu uudistumisesta. Toiseksi se viittaa lopun aikaan, tulevaan Jumalan valtakuntaan.